

«Alfsens misjonsarbeid»¹

Et egenartet kapittel i nyere norsk misjonshistorie

NILS DYBDAL-HOLTHE

Denne artikkelen om misjonær Edin C. Alfsen er skrevet på grunnlag av flere kilder. Her nevner vi først og fremst Zoe Alfsens minnebok og selvbiografi *The Story of Zoe*. Den har nok de samme svakheter som de fleste selvbiografier har, men er uhyre verdifull som kilde til misjonærlivets hverdag. Det gjelder både i 1920-30 årenes Kina og etterkrigstidens år i Østen. Noen av svakhetene kan skyldes minnet. Som kjent kan det svikte oss og noen ganger bedra oss. Det ser likevel ut til at Zoe hadde et svært godt minne om sitt liv. En annen svakhet kan nettopp være det subjektive utgangspunkt enhver selvbiograf har og som lett kan farge bedømmelse og framstilling. Her forsøker vi å kontrollere opplysninger med andre kilder.

Nevnes må også H. Stene Dehlins bok *Grotid i Øst*, 1976, om Misjonsalliansen. Der er Alfsen nevnt, bl.a. som tilsynsmann på Kinafeltet. En annen verdifull kilde er hans mange brev hjem til Norge og bladet *Kallet fra Malaysia* og *Brev fra misjonær Alfsen* som diakon Viktor Lassen i Bergen redigerte og sendte ut i omkring 35 år. Det er øyeblikksskildringer fra hverdagslivet og mindre reflekterte vurderinger. Men nettopp for å belyse misjonærlivet er slike kilder uvurderlige. Videre kan vi nevne Tibetmisjonens 40-års historie *Kristen misjon i et lukket land*, 1978, og 50-års skriftet *Tibetmisjonen gjennom 50 år*, 1988. I tillegg til dette har vi hatt kontakt med Misjonsalliansen om opplysninger. Nevnes må også *Norsk Misjonsleksikon* som har en kort artikkel om Alfsen. Han er også nevnt i artikkelen om Den Norske Tibetmisjon.

Diakon Alfsen

Edin C. Alfsen var en særpreget personlighet. Selv om jeg ikke møtte ham, er det mulig å danne seg det inntrykket ved å studere hans livsgjerning. Naturligvis vil ikke alle være enige i hans måte å virke på. Vi mennesker er så forskjellige at det skal noe til å støpe alle i samme form. Derfor må vi akseptere en god del forskjeller blant Guds medarbeidere.

Edin Cornelius Alfsen var født 15.4.1896 i Skogn i Sør-Trøndelag. Foreldrene var emissær Kristoffer Alfsen og Brita Hollekim. Faren arbeidet i Den indre Sjømannsmisjon. Etter folkeskolen gikk Edin Fredly kristelige Ungdomsskole ved Trondheim og senere Diakonhjemmet, 1917-1922. Deretter ble han innviet til diakon og skulle slik ut i en hjelpetjeneste for mennesker i nød. Hele hans liv ble det.

Alfsen ble omvendt til Gud i unge år og fikk som faren et klart, evangelisk syn på Guds ord, frelsen og Guds rikes arbeid. Som sekstenåring følte han kall til å bli misjonær. «Jeg leste en bok om de håpløse tilstander av hedenskapets mørke i Tibet, som gjorde et dypt inntrykk på meg. Men ung og uerfaren som jeg var, så jeg ikke klart Guds plan med mitt liv, så da en dør åpnet seg for meg til Kina, dro jeg dit.» Slik forteller han i brosjyren «Mitt kall til Tibet».

Ingen misjon arbeidet i Tibet, fjell-landet oppe ved «jordens tak» - Himalaya. Derfor søkte han kontakt med Den Norske Misjonsallianse og ble utsendt til Kina, der han arbeidet i provinsen Chahar i Nord-Kina i 15 år. Der møtte han en ung amerikansk misjonær, Ethel Oakes. Og det ble «kjærlighet ved første blick», som hun selv forteller i boka *The Story of Zoe*.

Ethel Zoe Oakes

Var Edin Alfsen en personlighet, var ikke Ethel Zoe det mindre. 7. august 1896 så hun dagens lys i en liten by, Purdy, i staten Missouri, USA. Søskenflokket talte åtte og hun var nummer fem. Familien Oakes var fattig. Faren var prest, og det førte med seg flytting fra sted til sted. Han hadde ikke fast lønn, men levde av gaver han fikk av folk og offer på møtene.

Hennes mor, Martha Jane McIntosh, var født 1867 i Benton County, Arkansas, USA. Som tenåring var hun på et møte i kirken og møtte en ung, ivrig evangelist. Hun hvisket til seg selv: Det er mannen for meg! Evangelisten var Jim Oakes, og han følte det samme for henne. På grunn av en ulykke i barndommen, hadde han mistet synet på det ene øyet og fikk noen ganger krampe. Men det glemte han å fortelle henne før han fridde. Hennes far ønsket å bryte forbindelsen da han skjønnte det. De unge var imidlertid bestemt på å leve sammen, og en

mørk natt rømte de like godt hjemmefra. Hun var 16 og han 18 år da. Gift ble de i alle fall, og de fikk altså en fin barneflokk.

Ethel Zoe vokste opp i trange kår i Arkansas. Det var ikke alltid mat på bordet til barna når de stod opp. Uten tvil har denne oppveksten herdet henne og satt henne i stand til et hardt misjonærliv i flere land. Alfsen og frue var misjonærer av den gamle sorten.

Etter noen år solgte familien farmen og flyttet til besteforeldrene i Florida, uten at økonomien ble noe bedre av det. Da faren døde, flyttet de til Lakeland og mora giftet seg på nytt med James Marshall Vuncanon fra Nord-Carolina. Her gikk Ethel på bibelskole. Etter kort tid, på et bønnemøte, følte hun at Gud talte til henne og stilte spørsmålet: Vil du reise til Kina? Hun svarte straks: Ja, Herre. Etter den dagen ble Kina målet. Men det var ikke så enkelt å komme til det nye landet.

Kina

Etter mye dramatikk kom hun til Shanghai - med båt. Hun reiste sammen med pastor Blalock fra USA - han var trolig utsendt av en menighet og arbeidet fritt. Det var i 1920. Men hun måtte dra videre på en tre dagers reise til innlandet, til stasjonen ved Tai An Fu, som nå ble hennes hjem og arbeidsplass. Som for alle misjonærer begynte tjenesten med språkstudium. Læreren sa ikke ett ord på engelsk, men brukte bare kinesisk og forsøkte å gjøre seg forståelig med det med en gang. Slik begynte misjonærlivet, og snart var arbeidet i full gang.

En sommer bestemte Ethel Zoe og en annen misjonær, miss Brevard, seg for å reise til et sommersted i ferien. Like ved var et konferansested for misjonærer fra forskjellige kirkesamfunn. De to damene gikk dit, og en kveld så hun en vakker mann noen benker foran seg. Hjertet holdt opp å slå et øyeblikk, og tanken kom: Jeg vil gjerne møte denne mannen! Et par kvelder senere var det regnvær, og nettopp denne mannen kom og tilbød henne sin kappe. Selvfølgelig svarte hun ja takk til Edin Alfsens tilbud, og så begynte et livslangt samliv i tjeneste for Herren.

De ble gift i Peking 25. mars 1925. Deres første stasjon var i landsbyen Lung Men, som var omgitt av høye fjell. Det var i provinsen Chakar i det indre Mongolia, hvor de skulle være mens den tidligere misjonæren var på ferie. Her kom de opp i dramatiske hendinger da kommunistene rykket inn i området. Og midt oppe i alt dette ble bl. a. en liten jente født - vesle Thelma f. 1927, som skulle fortsette tjenesten etter sine foreldre. Fra før hadde de sønnen James. Under beleiringen måtte de være i byen Kalgan som ligger like ved den kinesiske muren og i dag kalles Wanchuan.

En tid etter reiste de til Norge for ferie. Ethel Zoe skulle for første

gang møte mannens familie og oppleve Norge. De var i Trondheim og besøkte Edins mor og brødre, og her fødte Ethel deres tredje barn, Thomas.

På veien tilbake til Kina reiste de innom USA for å besøke hennes mor. To av Edins brødre var også i Amerika og fikk besøk. Men det var snart tid for en ny periode ute i feltet. På tilbaketuren var båten innom Kobe i Japan, hvor de nesten hadde mistet Thelma. En japansk kvinne var interessert i barnet og lekte med det. I et ubevoktet øyeblikk tok hun barnet og skulle til å forlate båten. I siste minutt oppdaget de at barnet var borte og fikk stanset kvinnen.

Denne gangen skulle de arbeide i landsbyen Chih Cheng ennå lenger inne i landet. Her ble John født, men han døde etter ett år. Han ble begravet rett utenfor bymuren, men gravrøvere åpnet graven og tok alt unntatt liket. På gravstedet hadde Edin skrevet på kinesisk: I framtida vil han stå opp igjen! Det gikk to og et halvt år før de så en utlending, så langt borte fra folk var dette. Enda et barn ble født her inne i fjellene.

Etter omkring sju år i feltet var det på ny tid for ferie og hjemreise. I den forbindelse ga Edin Ethel litt av et sjokk. Han fortalte henne at han ikke planla å komme tilbake til denne provinsen. Han hadde andre planer.

Tanken om Tibet

Tanken på Tibet kunne han ikke glemme. Dette landet levde hele tiden i hans sinn, «men jeg nølte og vegret meg,» skriver han. Fru Alfsen ble nok noe forskrekket da mannen fortalte om kallet til Himalaya. Kina var en forholdsvis trygg arbeidsplass på denne tida med et rikt og etablert misjonsarbeid. Men hvordan var det oppe i fjellene nær verdens tak? Det var ikke lett å svare på. «Da får du reise alene, for jeg kan aldri reise til et vilt og fremmed land uten å være kalt av Gud», var hennes første svar. «Er det ikke nok at jeg er kalt?», repliserte han. Men Ethel var bestemt: «Nei, jeg må selv ha et bestemt kall fra Gud.»

Begge var sterke personligheter, og hver gang han nevnte Tibet, ble hun forarget. Likevel nærmet de seg hverandre i synet på kallet. En dag måtte også hun si: «Ja, Herre, når du kaller.» I 1936 forlot de Kina og kom til Norge. 23. april skrev Alfsen til Hovedstyret i Misjonsalliansen (M.A.) og ga til kjenne tanken om misjon i Tibet. Det ser ikke ut til at han tenkte seg muligheten av at M.A. skulle ta opp arbeid der på dette tidspunktet. I brevet konstaterer han bare: «Da M.A. ikke har noe arbeid i Tibet, føler vi at vi må trøste ut av misj(onen).» De hadde ikke søkt seg over i noe annet selskap og hel-

ler ikke tenkte de å gjøre det, sier han. Grunnen er selvsagt at det ikke var noe selskap i Norge som drev misjon der.

Heller ikke antyder han noe om å stifte en ny organisasjon. Alfsen mener vel helst å reise ut på egen hånd og stole på Gud i alt når han i brevet skriver: «Kanhænde vi vil arbeide direkte under Faderens, Sønnens og D. h. Ånds ledelse.»² I denne setningen ser vi trolig noe av Alfsens grunnsyn også senere da han startet misjon i Malaysia. Den kalte han «Malaysia Faith Mission».³ Dette grunnsynet hadde han kanskje alt fra starten av da han søkte seg til en alliansemisjon.

Dette kom nok overraskende på hovedstyret som svarte med å beklage det inntrufne og henstilte til Alfsen om «å ta saken opp til fornyet overveielse», slik det er notert i protokollen.

Allerede 9. mai svarer Alfsen; brevet er referert i styreprotokollen uten kommentar.⁴ Her understreker han at det ikke er pga. friksjon verken med hovedstyret eller misjonærene at han går ut. Han mener arbeidet i Kina vil «gå frem like så godt om jeg er der eller ei». Det viser at han så seg ganske løst fra dette arbeidsstedet. Tanken på Tibet må ha fylt ham fullstendig nå.

Etter dette er det stille om saken i styreprotokollen en tid.⁵ I mellomtida (som var Alfsens ferieår), hadde han nok gjort visse forberedelser for det nye arbeidet. Det framgår av referatet fra styremøtet 10. februar 1937. Da var han innkalt til å redegjøre muntlig for sine videre planer. Det må bety at døren ikke var helt lukket for et samarbeid, og viser at forhandlingene hadde foregått i en fin ånd. Alfsen la også nå vekt på at han ikke gikk ut pga. uoverensstemmelser. Nå forteller han også at dette kallet ikke var nytt. Det «var kommet for mange år siden». Dessuten hadde han fått kontakt med diakon Westborg som følte det samme kallet.⁶ Han var nettopp kommet hjem fra en hjelpeaksjon i Etiopia. Denne saken var eneste post på dette møtet, noe som viser at styret tok det alvorlig.

På styremøtet talte de også om hvordan midlene skulle skaffes. Også her kommer Alfsens syn på «trosmisjon» fram. Han hadde ikke «gjort seg op noen mening, men vilde overlate det til Herrens ledelse». For første gang får vi her tanken om en «frittstående organisasjon». En annen mulighet var «et annet selskap». Planene var altså temmelig løse og uklare i så måte, noe som ofte går igjen ved opprettelsen av små arbeidsgrupper: man har ikke tenkt gjennom hva det egentlig koster å drive et arbeid i andre land.

Tanken om samarbeid mellom M.A. og Alfsen ble også drøftet uten at vedtak ble gjort. Begge parter må ha følt at planene var for uklare. Misjonen kom likevel med et tilbud: Fru Alfsen skulle reise til Kina og overta fru Hannestads stasjon mens hun var på ferie. Alfsen skulle så

reise til Tibet for undersøkelse, eventuelt sammen med Westborg. Dette viser vilje fra misjonens side til fleksibilitet og ansvarsfølelse overfor Alfsens misjonskall. Samtidig skulle det opprettes en egen konto for misjon i Tibet (dvs. for øremerka gaver). Alfsen lovet «å ta det under overveielse og bønn om Guds ledelse». Han ble også oppfordret til å komme med en detaljert plan om det nye arbeidet.

Alfsen og Westborg brukte de neste tre ukene til dette planarbeidet. Med tanke på et helt nytt land og arbeidsfelt (og dermed arbeidsmåter), kan dette i ettertid kritiseres for å være et «hastverksarbeid». Her skulle de både ta hensyn til Tibets egenart som misjonsland uten å ha vært der, og til givergrupper i Norge i en misjon som allerede hadde et stort arbeid i Kina, og flere nye misjonærer stod klar til utreise.⁷ Den videre behandling av saken kan tolkes som at de ikke hadde tenkt grundig nok gjennom det.

1. mars 1937 sender de brev til M.A.'s hovedkontor og styre med forslag om samarbeidsplan.⁸ For første gang kaller de arbeidet for «Tibetmisjonen». Planen var så omfattende og krevende (økonomisk) at Hovedstyret i møte 9. mars ved sekretæren la fram en økonomisk oversikt over utgiftene i tre år framover på tilsammen 24.000 kroner.⁹ I brev datert dagen etter var bruddet egentlig endelig: «De forpliktelser som dere nu krever av oss, finner styret ensstemmig å være så vidtgående, at vi finner dem helt uantagelige.» Og etter styremøtet 13. april ble redegjørelse om dette sendt til misjonærene, representanter og foreninger.

Planen var samtidig et avslag på styrets forslag av 10.2. til samarbeid. For den nye planen gikk atskillig lenger og ville bli ganske dyr økonomisk sett. M.A. skulle gi Alfsen og Westborg de samme vilkår som misjonærene i Kina, men med en viktig forskjell: de ville bare ha en prøveperiode på 2-3 år med en gjensidig oppsigelsestid på tre måneder.¹⁰ Da ville de ha garantert hjemreise. Hvis de fant at arbeidet burde fortsette, skulle de skrive ny kontrakt. Men da skulle en familie få reise hjem for å opprette den. De mente også at en ny mann burde tilsettes ved hovedkontoret for å ta seg av «Tibets sak». Eget regnskap for Tibet skulle også føres med egen journal over de foreningene som ville arbeide for Tibet. I tillegg skulle misjonen arbeide aktivt for å vekke interesse for dette nye arbeidet.

I realiteten var dette «en stat i staten». Forslaget kan også tolkes som en viss usikkerhet om hvordan det ville gå, ellers ville det ikke ha vært nødvendig å be om garantert hjemreise. Avslaget var forståelig og medførte Alfsens oppsigelse samme år. Han mente at Gud hadde kalt ham til dette arbeidet. Nå tok han konsekvensen og sluttet i den misjonen han hadde tjent i mange år. Med det var også signalet

gitt til en ny organisasjon i Norge.

Året etter, den 19. november 1938, stiftet han Tibetmisjonen med hovedformål å bringe Kristus til folket i Tibet. Han var ikke alene om dette. Unge David Westborg hørte Alfsens vitnesbyrd om sitt kall, og var med. «Dette er stedet Gud har valgt ut for meg; jeg vil gå», sa han.

Dette året var ferieår for Alfsen samtidig som han reiste land og strand rundt for å tale den nye misjonens sak. Årene som fulgte ble usikre. Å starte en ny misjon i 30-åra var ikke lett. Det var arbeidsledighet i landet og krigstrusler i Europa. Flere store misjonsselskap slet med sine regnskaper. Det var ikke lett å få gehør for noe nytt. Noe av det samme opplevde Otto Tørvik da han skulle stifte Den Norske Muhammedanermisjon i 1940.¹¹

Tibetmisjonen

Tibetmisjonens fødselsdag blir vanligvis regnet fra 19. november 1938, som var dagen for en avskjedsfest for Alfsen og Westborg i Oslo Lærerskoles aula. Denne misjonens historie er relativt godt kjent og skal ikke gjentas i detaljer her.¹² Men nordmenn og andre skandinaver hadde også før vært engasjert i misjon i Tibet. Skandinavisk Alliansemisjon var interessert i arbeidet der. Den norske misjonæren Edvard Amundsen var engasjert i Tibet-misjon, først i China Inland Mission, senere i Det Britiske Bibelselskap.¹³

Da han stiftet misjonen, opplevde Alfsen at det var interesse for misjon i Tibet i Norge. Likevel ble det ikke lett. Som ofte ellers er det økonomien som setter grenser for arbeidet. Ethel ville nå gjerne være med til den nye misjonsmarka. Men misjonen hadde ikke penger nok til reisen for henne og fem barn. Dessuten var barna så store at de måtte begynne på skolen. Hun mente at han da burde få med seg en mann for å være to på en slik farefull reise. Dermed kom Westborg med i arbeidet.

Disse to planla nå turen til Himalaya, og hver av dem måtte skaffe reisepenger og opphold selv. Året før krigen brøt ut i Europa, dro disse to avsted mens kone, barn og forlovede stod igjen på jernbanestasjonen og vinket farvel. De reiste med tog til Italia, og båt derfra til Hong Kong og Kina.¹⁴ Tre uker tok turen. Den ble en god hvilepause som de behøvde nå før de virkelig store anstrengelsene. Fra kysten gikk ferden videre med elvebåt, gamle biler og esel innover i landet. Turen tok to måneder før de nådde grensa til Tibet. Få hadde klart å komme lenger. De kom også inn i Tibet og nådde en misjonsstasjon der dr. Bear arbeidet. Her fikk de være og begynte det møysommelige arbeidet med å studere tibetansk.

Etter en tid forsøkte de å finne et nytt sted der de kunne begynne

arbeidet. De fikk med seg en del tibetanere, og karavanen drog inn i landet. Underveis ble de overfalt av røvere. Alfsen hoppet av hesten og la seg flat på marka. De andre ropte at han var død. Da skytingen stanset, reiste han seg og fortsatte reisen. Tibetanerne trodde han var stått opp fra de døde og pekte på jakka hans, den var gjennomhullet som etter skudd. Da ble han minnet om Salme 91,7: «Om tusen faller ved din side og ti tusen ved din høyre hånd - til deg skal det ikke nå.»

Nye problemer

Etter to år reiste Westborg til Hong Kong for å møte sin forlovede. Økonomien var nå så anstrengt at Alfsen måtte ta seg arbeid for regjeringen med å hjelpe stammefolk. Han var frastjålet alt og hadde bare et par bukser laget av et telt. Westborgs forlovede, Anne Helene Halvorsen, fikk med seg nye klær også til Alfsen. Men dem så han ikke noe til ennå.

Kort etter at Westborg hadde reist, kom to soldater og arresterte ham. Etter en tid i fengsel - vi vet ikke hvor lenge, ble han plutselig løslatt. Han hadde fastet og bedt, og Ethel hadde kontaktet både den norske kongen, fru president Roosevelt og Madame Chang Kai Shek. Herren utfridde ham, men helsa fikk en knekk. Da han ble fri i 1944, reiste han til Amerika. Og da kom klærne som Westborgs forlovede hadde tatt med, til god nytte. Han visste ikke noe om dem før han var i India på gjennomreise. I Calcutta ventet klespakken på ham. Han kasta sine gamle filler i havet og kledte seg i nye - norske - klær. Da han kom til Amerika, var det seks år siden han hadde sett kone og barn. På grensa mellom Tibet og India hadde han solgt nesten alt han hadde for å skaffe reisepenger.

Fra Norge til USA

I mellomtida hadde familien vært i Norge og opplevd den dramatiske 9. april 1940 med tysk invasjon og full krig i landet og det meste av Europa. Det var ikke lette år for dem - hun var jo egentlig utlending. Ethel hadde reist fra Oslo til Trøndelag 8. april, dagen før krigsutbruddet. Slik slapp hun selve invasjonen i Oslo og vanskene med å komme ut fra byen da. Hun skriver selv at årene i Norge ikke var lykkelige.¹⁵ Det kom delvis av sykdom - hun hadde en hofteskade, og delvis av lengsel etter mannen og usikkerheten om han hadde det bra. Og hun følte at hun trengte ham i oppdragelsen av barna. En årsak var også språket og det fremmede samfunnet hun levde i. Mat var det også lite av, men slekt og venner hjalp til.

Det var også vanskelig å få barna ut av landet. De ble regnet som norske, mens hun hadde amerikansk pass. Etter omkring to år med krig, lyktes det for dem å reise ut. Edins eldste bror i Amerika var

dommer og hjelp til med dette. En dag i 1944 ringte telefonen fra New York. Det var mannen! Edin hadde vært på reise i to måneder og var endelig framme. Hun hadde ikke visst om han levde eller var død.

Edin fikk snart arbeid ved Mayo Clinic i Rochester, Minnesota, og var der i 14 år. Han ble løst fra Tibetmisjonen i 1950, men står oppført som misjonær bare til 1946 i Tibetmisjonens 40-års historie.¹⁶

Pensjonist - eller?

Men tanken på 25 millioner kinesere utenfor Kinas grenser ga ham ikke ro. Mottoet var: En gang misjonær, alltid misjonær. Han kunne ikke finne fred når han visste at 82 mennesker døde hvert minutt - mange uten å kjenne Kristus. På tross av hjertefeil og relativt høy alder, lekte tanken med en ny misjonsreise. Det var fristende å bli i Amerika. De kunne få en rolig og trygg alderdom. De hadde tross alt vært gjennom harde tider og gjort en gjerning ute i verden. Kan man vente mer?

Mange hadde tenkt slik. Den misjonen han stiftet hadde fått egne misjonærer - ikke i Tibet som nå var hermetisk lukket, men i nabolandet Nepal. Denne misjonen støttet et arbeid på grensa mellom India og Bhutan til 1953 - der hadde Westborg arbeidet. Og i 1952 reiste Monrad Ulveseter til Darjeeling i India for å undersøke om det var mulig å nå inn i Tibet, men det lyktes ikke. I 1955 reiste så Ingeborg Skjervheim til Nepal, der misjonen har arbeidet siden. Flere misjonærer er etter hvert sendt dit og fruktene har grodd fram som resultat av arbeid og Guds velsignelse.

Alfsen reiste i alle fall til Norge i 1946 da det første egentlige landsmøtet i misjonen ble holdt i Horten. Her ble misjonsarbeidet konsolidert ved at grunnregler ble vedtatt og styre valgt. Valg av misjonsmark tok naturlig nok sin tid på grunn av politisk uro og usikkerhet i området. Ett av alternativene var en henstilling til Alfsen om å oppta og lede et misjonsarbeid blant Lolo-stammen i Øst-Tibet, der han hadde arbeidet under krigen. Dette lot seg ikke gjøre nå.

Til Asia igjen

I mars 1958 gikk så turen østover til kineserne igjen. Etter krigen med Japan og senere kommunistenes maktovertagelse i Kina, hadde mange kinesere flyktet til Hong Kong og Taiwan. Her mente nå Alfsen at han så sin oppgave. Han og Ethel hadde bare underhold fra en liten kirke, Bethany Bible Church i Le Roy, Minnesota.

Datteren Thelma var med på turen. Hun hadde valgt misjonærkallet framfor karriere og familieliv i Amerika. Hun gikk straks på språkskole i Taipei. Selv om hun kunne kinesisk som barn, var mye

glemt etter mange år i andre land. Av fag var hun sykepleier og hadde gått bibelskole.

Edin arbeidet i en spedalskkoloni utenfor Taipei. Han hadde tilbud om å overta en misjonsstasjon, men valgte de syke. Også det er typisk for Alfsen. Han tok sjelden de lettere oppgavene menneskelig talt. Der det var vanskelig, der gikk han. Ved siden av sykearbeid, ledet de også bibelklasser og forkynte evangeliet.

Etter omkring et års arbeid her, sa Alfsen noe som også var karakteristisk for ham: «I forhold til størrelsen har Formosa flere misjonærer enn noe annet misjonsfelt. Jeg vil finne et sted der nøden er større.» Taiwan ble et for enkelt sted å være. Alle kunne ikke klumpe seg sammen der. Nå skulle Alfsen igjen ut på reise.

Først reiste han en tur til Indonesia. De politiske forhold under president Sukarno var imidlertid vanskelige, særlig for utlendinger. Det var nesten umulig å reise fra sted til sted. Han kunne ikke finne ro for å være der. En dag møtte han en misjonær som arbeidet i Singapore, pastor Hsu. Han bad ham komme dit for å hjelpe.

Singapore og Malaysia

Ethel reiste med til Singapore, mens Thelma ble igjen på Taiwan. Etter seks måneder i storbyen, gikk turen videre til Malaysia. Også der skulle de arbeide blant kinesere. Dette var i august 1959, og da fikk de sin endelige stasjon i Batu Gajah. Mange kinesere hadde flyktet etter krigen og kommet til dette landet. Her hadde regjeringen opprettet mange nye kolonier og landsbyer der flyktningene fikk bo.

Malaysia er et muslimdominert samfunn der misjon egentlig er forbudt blant de innfødte. De har samme språk og kultur som indoneserne. Med de innflyttede kineserne var det noe annet. Blant dem kunne de arbeide relativt fritt.

I begynnelsen hadde de ikke bil, og det gjorde arbeidet tungt. Etterhvert fikk de så mye penger utenfra at de kunne kjøpe en. Dermed begynte et nytt liv for dem. Arbeidet var også lettere ved at kineserne bodde så samlet. Hele landsbyer på 2-4000 mennesker var arbeidsområdet deres.

Etter tre år hadde de rett på ferie. Det var blitt en helt ny praksis siden de sju årene i Kina før krigen. Men klimaet i Malaysia var også et ganske annet med varme og stor fuktighet. Thelma skulle overta stasjonen i ferien, og foreldrene fikk en velfortjent tur hjem til USA.

Edin fikk nå hjerteproblemer, og de reiste til Mayo Clinic - der han hadde arbeidet før - for å få behandling. Etter et helbredelsesmøte sluttet han å bruke medisiner. Han ble bedre og kunne returnere til misjonsfeltet. På turen tilbake til Østen reiste Edin Alfsen alene til

Norge først, trolig for å møte venner av misjonen, mens Ethel reiste med båt østover i et fryktelig stormvær.

I Malaysia begynte de denne gangen et nytt arbeid i byen Kuala Lipis. Det var høsten 1963. Andre misjonærer arbeidet nå i Batu Gajah. Alfsen var blitt 67 år og helsa var ikke god. En dag måtte han på sykehus på grunn av hjertet, men ble bedre igjen. De bestemte seg likevel for å reise hjem til USA i april 1965. Amerikaneren Kenneth Ditzer og kineseren Peter Tang overtok etterhvert arbeidet i Malaysia.¹⁷

Siste reis

Denne turen ble den siste for Edin Alfsen. De kom vel fram til Amerika og fikk bo i Kasson, Minnesota. Edin var trett og kunne bare ligge på sofaen og hvile.

En pastor fra Wisconsin bad ham vikariere for seg mens han selv var i Europa. Som vanlig var Alfsen villig til å ta et tak og begynte arbeidet. Etter to uker ble han kraftig syk - trolig av hjerteproblemer. Han hadde flere ganger sagt at hans gjerning var fullført og at han var rede til å dø. Edin C. Alfsen sovnet stille inn 18. august 1966, vel 70 år gammel. Han ble begravet i denne byen der han gjorde sin siste gjerning som en Herrens tjener, i Stockholm, Wisconsin. Her venter han på oppstandelsens morgen, da Herren selv vil komme ned med bydende rop og kalle ham hjem.

Ethel Zoe i fortsatt tjeneste

Før mannen døde, kjente Ethel på at hun skulle tilbake til Malaysia og misjonsarbeidet. Da sa hun til Herren: Hvis du vil at jeg skal tilbake dit, må du gjøre mannen min frisk. Slik gikk det ikke. Hun hadde nettopp fylt 70 år da det skjedde. Thelma var også hjemme, og begge bodde nå i Florida i vel to år. De ventet på pass for ny utreise. Nå skilte imidlertid mor og datter lag - Thelma drog til Afrika og Ethel tilbake til arbeidet i Malaysia.

Misjonsarbeidet var travelt. Om formiddagen vasket hun klær, gjorde innkjøp og det som ellers var nødvendig for henne personlig. Om ettermiddagen arbeidet hun i landsbyene med husbesøk og møter. Hun drev to søndagsskoler hver søndag, en på engelsk og en på kinesisk. Hun hadde også to gudstjenester om ettermiddagen og to om kvelden, også her en på hvert språk. Det er klart at dette var stridt og krevde mye anstrengelse. Etter fem måneder kom Ditzer tilbake. Da følte Ethel at de ble for mange på stasjonen, og hun flyttet til en annen by, Pen Chong, og åpnet arbeid der.

En dag falt Ethel på golvet, brakk foten og måtte på sykehus. Men også av dette kom hun seg og ville fortsette arbeidet. Noen få dager

etter at hun kom tilbake til stasjonen, kom det brev fra hjemmeledelsen i USA om at en annen gruppe skulle overta arbeidet. Hun skriver ikke hvem det er. Ei uke senere kommer et nytt brev om at forhandlingene ikke førte fram, og at ledelsen hjemme hadde bestemt å avslutte arbeidet i Malaysia. Det må være gruppa i Amerika som støttet henne og stod bak Malaysia Faith Mission hun sikter til.

Som ventet ble Ethel knust av denne nyheten. Hva skulle hun gjøre nå? Det var ikke bare tale om økonomisk støtte, men også om fornyelse av visum i misjonens navn. I mellomtida hadde imidlertid en annen misjon tatt opp arbeid i det samme landet. Veien for henne gikk nå til Liberia i Afrika, der datteren Thelma var misjonær. Thelma virket senere i Indonesia i over ti år. Ethel var med også i arbeidet der en tid. Senere reiste Thelma til Macau. Hun fortsetter på en måte foreldrenes arbeid. Hennes visjon i dag er å gi ut et evangeliseringshefte - *Veien til Himmelen* - på så mange språk som mulig, særlig i Østen.

Malaysia slutt

Siden 1966 hadde det vært forhandlinger med Norsk Luthersk Lekmannsmisjon om at deres misjonær Andreas Bø skulle komme og arbeide i samme distrikt sammen med Alfsen. Bø fikk ikke visum til Taiwan eller hjelp av andre misjonærer til å komme dit. Han ble gjort oppmerksom på Edin C. Alfsen i Malaysia og brevvekslet med ham i USA. Alfsen ordnet med to garantister for visum til Bø en uke før sin død i august 1966. Årsmøtet i Lekmannsmisjonen vedtok dette med stort flertall i Namsos i juli 1966. Det ble debatt om saken siden Alfsens misjon var en alliansemisjon. Bø skulle imidlertid kunne arbeide etter den lutherske tro uten begrensninger, og dermed ble det flertall. Avtale om samarbeidet ble anbefalt både av formannen i Lekmannsmisjonen, Olav A. Dahl, på vegne av styret, og av lederen for Alfsens misjonsarbeid i Norge, Viktor Lassen. Avtalen ble også oversatt til engelsk på grunn av misjonsvennene i Amerika.

Høsten 1966 fikk Bø visum til Malaysia for ett år med anledning til fornyelse. 6. september kom han til Batu Gajah. Her arbeidet han til fru Alfsen kom ut i 1967 og senere sammen med henne og inderen Rajah en tid. De besøkte mange landsbyer og gummiplantasjer i distriktet. Bø var sjåfør og taler. Da fru Alfsen fikk ny sjåfør høsten 1967, flyttet Bø til utstasjonen Penjom i Pahang, og da Ditzer kom fra USA til Penjom, flyttet Bø til Kuala Lipis i januar 1968. Han skilte altså lag med amerikaneren.

Dette «bruddet» hadde delvis dogmatiske årsaker. Kenneth Ditzer var baptist, og etter Bøs utsagn lærte han at en kristen ved Åndens fylde ble kvitt den gamle Adam.¹⁸ I tillegg ville det amerikanske styret

for Malaysiamisjonen at et ektepar skulle overta etter fru Alfsen.

Arbeidet var ikke lett for Andreas Bø. I Lov og Evangelium for august 1968 skrev han temmelig nedtrykt: «Misjonsarbeidet er så elendig at det kan ikkje setjast på papir.» Med den setningen har han sagt alt. Det var ingen vanlig menighet i byen, og få kom til møtene, ser det ut til. Og bladet meldte i samme nummer at samarbeidet med fru Alfsen var avsluttet pr. 1.1.1968. Fra da av arbeidet Andreas Bø bare i Lekmannsmisjonens navn og går for så vidt ut av denne historien.

Veien til Malaysia ble snart stengt, og dermed ble all misjon som hadde kontakt med Norge slutt i Malaysia. Diakon Alfsen og frues liv og gjerning var over.

Noter

1. «Alfens misjonsarbeid» var det uoffisielle navnet på arbeidet til Diakon Edin C. Alfsen. Det engelske navnet var «Malaysia Faith Mission», brukt i Amerika.
2. Utdrag av brevet er skrevet i Hovedstyreprotokollen for Den Norske Misjonsallianse (M.A.), styremøte tirsdag 5. mai 1936 kl. 5.30. M.A. har velvillig åpnet arkivet for det som gjelder Alfsen.
3. Det engelske navnet ble også brukt i Norge uten oversettelse til «Trosmisjon».
4. Hovedstyret i M.A. 14. mai 1936.
5. Brevarkivet i M.A. er kommet bort for tida før krigen.
6. Det ser ut til at Westborg opplevde dette kallet da han hørte Alfsen tale i denne tida.
7. Dette er nevnt i Alfensens brev av 9. mai 1936, referert i Hovedstyreprotokollen for 14. mai s.å.
8. Bilag til M.A.'s protokoll.
9. Her skal vi tenke på at dette skjedde midt i «de harde trettiåra», da flere misjoner strevde økonomisk. I denne tida var det f. eks. forslag om to nye misjonsmarker i Det norske lutherske Kinamisjonsforbund - Mandsjuria og Øst-Turkestan. Under generalforsamlingen i Drammen i 1930 talte flere om at tiden «ennå ikke var moden for løsning, særlig av rent økonomiske grunner», se E. Kjebekk: *Verden for Kristus*, s. 232a.
10. Til sammenligning var Otto Torvik i Øst-Turkestan i fire år da Kinamisjonsforbundet sendte ham dit for undersøkelse og forsøk på å starte opp nytt arbeid.
11. Se: Nils Dybdal-Holthe: *På Jesu bud*, Haugesund 1989.
12. *Kristen misjon i et lukket land. Den norske Tibetmisjons 40-årige historie*, 1978; *Tibetmisjonen gjennom 50 år*, 1988; Olav Uglem: *Norsk Misjonshistorie*, 1979, s.197f.
13. Emil Birkeli: *Misjonshistorie II*, Oslo 1937, s.241.
14. *The Story of Zoe*, s.60.
15. *The Story of Zoe*, s.65.
16. *Kristen misjon i et lukket land*, s.118.
17. Mens Alfsen var i Malaysia, sendte han ut mange nyhetsbrev - slik mange frittstående misjonærer gjør. Diakon Viktor Lassen i Bergen var hans kontakt i Norge. Arkivet med korrespondanse, regnskap og misjonsbrev er nå plassert i arkivet til Det Norske Misjonsselskap i Stavanger (Misjonshøgskolen).

18. Brev fra Bø datert 29. april 1992 til styret for Norsk Luthersk Lekmannsmisjon. Styret har åpnet for sitat av brev og vedtak.

Kilder

Alfsen, Zoe Oakes: *The Story of Zoe. An Autobiography*, (uten utgiversted) 1985.

Alfsens misjonsarbeid. Trykt.

Alfsens misjonsbrev. Trykte og stensilerte utgaver.

Birkeli, Emil: *Misjonshistorie II*, Oslo 1937.

Brev fra misjonær Alfsen. Stensilert.

Brevarkiv - Thelma Alfsen.

Concise Dictionary of the Christian World Mission, London 1970.

Kallet fra Malaysia. Trykte og stensilerte utgaver.

Kristen misjon i et lukket land. Tibetmisjonen 40 år, Oslo 1978.

Lov og Evangelium. Flere årganger.

Norsk Misjonsleksikon 1-3, Stavanger 1965-1967.

Stene Dehlin, H.: *Grotid i Øst. Den Norske Misjonsallianse 1901-1976*, Oslo 1976.

The Way to Heaven, 1989. Utgaver på flere språk ved siden av engelsk: kinesisk, russisk, finsk, estisk, indonesisk m. fl. Utgitt av Thelma Alfsen.

Tibet jordens tak, uten utg.sted og år.

Tibetmisjonen gjennom 50 år, Oslo 1988.

Nils Dybdal-Holtbe, f. 1934, lærerskole 1968, adjunkt 1970, lærer i 13 år, gen.sekr. i Den Norske Muhammedanermisjon i 7 år, forkynner i ca. 20 år.

«Alfsen's Mission»

A peculiar chapter in recent Norwegian mission history

«Alfsen's Mission» was the unofficial name, used among supporters, for the peculiar work of the Norwegian missionary Edin C. Alfsen and his American wife, Ethel Zoe Oakes. The couple served first some 15 years in China with the Norwegian Missionary Alliance. Having a special calling for Tibet, they left China in 1936, organized eventually a special Norwegian Mission to Tibet, and served in that country 1938-1944. After the war the family settled in the US. From 1958, however, Alfsens continued their service among the Chinese people, now in Taiwan and Malaysia, supported by a small church in Minnesota. Edin passed away in 1966, 70 years old, but his wife - together with their daughter Thelma - continued his work. The article focuses on a peculiar and little known chapter in recent Norwegian mission history.